DATUM 2016-11-09

Socialförvaltningen

Regeringskansliet, Justitiedepartementet

TJÄNSTESTÄLLE Socialförvaltningens stab
HANDLÄGGARE Amanda Nääf

DIARIENR SN/2016:100 och ÖFM 2016:3
BESLUTSNUMMER SN Delegation §/2016 § 91

DELEGATIONSBESLUT

Flens kommuns remissvar på Ds 2016:37 Åldersbedömning tidigare i asylprocessen

Beslut
att anta förvaltningens remissvar från Flens kommun angående DS 2016:37 Åldersbedömning tidigare i asylprocessen, SN/2016:100

att överlämna svaret till Regeringskansliet, Justitiedepartementet

Sammanfattning
Flens kommun har fått möjlighet att yttra sig angående justitiedepartementets förslag om åldersbedömning tidigare i asylprocessen. Remissvaret har beretts av socialnämnden i samråd med Överförmyndaren. Förslaget ska ha inkommit till justitiedepartementet senast den 23 november 2016.

Flens kommun är positiv till att ett ställningstagande till åldern görs tidigare i asylprocessen. Kommunen instämmer med att det är viktigt att säkerställa att resurser avsatta för barn inte går till vuxna asylsökande och att vuxna inte placeras på boenden för barn.

Flens kommun ställer sig inte bakom föreslagna metoder för åldersbedömning. Metoderna har begränsningar och risken för att barn placeras på boenden för vuxna inte är försumbar. Konsekvensen av en felaktig bedömning är allvarlig för barnet och riskerar i värsta fall att ett barn utvisas utan ett ordnat mottagande.

Flens kommun avstyrker förslaget att barnets gode man ska få ansvar att för barnets räkning att godkänna eller neka utförandet av en åldersbedömning. Ett sådant beslut förutsätter ett informerat samtycke och kräver således ett möte med barnet samt mycket god kunskap om etiska och juridiska aspekter av beslutet. Uppdraget att vara god man är frivilligt och ersättningen för arbetet är låg. Kommunen anser inte att det är rimligt att kräva av en god man att hen medverkar till denna typ av svårbedömda beslut som kan avgöra ett barns framtid.

Synpunkter på förslaget

Flens kommun anser att det är bra om ett ställningstagande till åldern görs tidigare i asylprocessen. Kommunen instämmer med bedömningen att det inte är lämpligt att vuxna asylsökande bor med ensamkommande barn på boenden som är anpassade för barn. Det är även bra om det kan säkerställas att resurser avsatta för barn inte går till vuxna asylsökande. Särskilt mot bakgrund av förslaget om minskade statliga ersättningar för ensamkommande barn är det viktigt att kommunens resurser enbart går till barn. Kommunen vill framhålla att det är avgörande att ett ställningstagande till åldern sker tidigt i processen för att nå önskad effekt. Det är även bra att en ansvarsfördelning för åldersbedömningen framgår tydligt.

Det finns dock ett antal punkter i lagförslaget som Flens kommun inte stödjer. Kommunen kan inte ställa sig bakom lagförslagets valda metoder för åldersbedömning. Enligt Socialstyrelsen finns enbart ett "begränsat till måttligt starkt vetenskapligt underlag för att undersöka knäled med magnetkamera" (Socialstyrelsen, Metoder för radiologisk åldersbedömning (2016-7-4), s. 16). Risken att missta en vuxen för ett barn är 55 % för röntgen av tänder, och 29 % för magnetröntgen av knäled (ibid. s. 14). Samstämmigheten i bedömningar av tandröntgen är 60-85 % och för bedömning av magnetröntgen av knäled 85 % (ibid. s. 15). Metoden är således långt ifrån att vara en exakt vetenskap och risken för att vuxna placeras med barn är fortfarande betydande. Trots detta investeras skattepengar i genomförandet av åldersbedömningen. Om kommunal sjukvårdspersonal så som sjuksköterskor ska medverka till undersökningarna skapas även en undanträngningseffekt för kommunen, som redan har svårt att rekrytera sjuksköterskor.

I lagförslaget saknas analys av konsekvensen av och risken för att ett barn placeras i boenden för vuxna. Åldersbedömning med hjälp av magnetröntgen av knäled har en 3-7 % risk att ett barn bedöms som vuxen (Socialstyrelsen, Metoder för radiologisk åldersbedömning, s. 15). Vid röntgen av tänder riskerar 12 barn av 100 att bedömas som vuxen (ibid., s. 13 och 14). Denna risk är inte försumbar. Konsekvenserna av en felaktig bedömning är allvarliga för ett barn, särskilt i anslutning till föreslagen ny lagstiftning som anser att barnet ska flyttas över till Migrationsverkets boende för vuxna asylsökande. En felaktig bedömning innebär inte enbart att barnet blir beaktad som vuxen. Barnet förlorar även rätten till skolgång, vuxenstöd och ett boende anpassat för barn. Om det inte bedöms att ett skyddsbehov finns har ett barn som saknar ett ordnat mottagande i hemlandet en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Ett barn som felaktigt bedöms vara 18 år har dock en ytterst liten möjlighet att beviljas uppehållstillstånd utan att vara skyddsbehövande. En felaktig bedömning riskerar därmed i värsta fall att medföra att ett barn utvisas utan ett ordnat mottagande.

Flens kommun avstyrker förslaget att det ensamkommande barnets gode man ska få ansvar för att för barnets räkning för att godkänna eller neka utförandet av en åldersbedömning. Avstyrkandet baserar sig på följande bedömning.

Ett syfte med lagförslaget är att en åldersbedömning ska göras tidigt i asylprocessen. Lagförslaget saknar analys av hur kommunens verksamheter påverkas och

påverkar den tänkta processen. För närvarande är det i genomsnitt två veckors väntetid innan god man förordnas i Flens kommun. Detta medför att handläggningstiden hos Migrationsverket fördröjs med motsvarande tid. Det saknas även analys om vilken påverkan som sker om det åter blir en snabb ökning av antalet asylsökande. Utöver detta ställer sig Flens kommun frågande till den etiska aspekten att en god man ska ta ställning till genomförande av en åldersbedömning, då frågan kan ha avgörande betydelse för om individen får uppehållstillstånd eller ej. En god man är ett frivilligt uppdrag och ersättningen för arbetet är låg. Metoden för åldersbedömning är osäker. Flens kommun ställer sig frågande till om det är lämpligt att kräva av en god man att avgöra om ett barn ska ge upp en i 2 kap. 6 § regeringsformen stadgad rättighet. Risken finns även att det blir svårare att rekrytera personer till att vara god man då kraven på personen höjs. Ska ett beslut om åldersbedömning tas är det offentliga biträdet betydligt mer lämpat att fatta ett sådant beslut.

Det saknas även analys om hur det säkerställs att det lämnas ett informerat samtycke till en åldersbedömning. För att säkerställa att gode mannen kan lämna ett informerat samtycke till en åldersbedömning krävs sannolikt utbildningsinsatser, som kräver tid och resurser hos kommunerna. I kommuner med ett stort mottagande ställs det ytterligare krav på ett redan belastat mottagningssystem. Det bör även säkerställas att barnet får information om situationen. Därutöver bör det krävas ett möte med barnet innan ett ställningstagande kan lämnas, då den gode mannen är skyldig att beakta barnets synpunkter och önskemål (6 kap. 11 § FB). Det bör även säkerställas att barnet får information om att hen inte kan tvingas att genomgå undersökningen även om biträdet eller den gode mannen har lämnat samtycke. Frivilligheten i samtycket kan därutöver ifrågasättas eftersom lagstiftningen riskerar att måla in individen i ett hörn där valet är ett så kallat frivilligt samtycke för att avsäga sig en grundlagsstadgad rättighet (RF 2 kap. 6 §), eller en åldersuppskrivning grundad i att avsaknad av bevisning anses som bevis. Den rättsliga principen att vid tvivelsmål hellre fria än fälla riskerar att urholkas. Flens kommun anser inte att det är rimligt att kräva av en god man att de medverkar till denna typ av juridiskt och etiskt svårbedömda beslut som kan avgöra ett barns framtid.

Expedieras till
Akt
Överförmyndarens diarie
Regeringskansliet, Justitiedepartementet

Daniel Ljungkvist
Ordförande Socialnämnden

Arne Lundberg
Överförmyndare